

## РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКУ ПРАЦІ

*Василь Ковальчук,*

доктор педагогічних наук, професор,  
завідувач кафедри професійної освіти та  
технологій сільськогосподарського виробництва  
Глухівського національного педагогічного університету  
імені Олександра Довженка  
<https://orcid.org/0000-0002-5006-573X>

**Анотація.** В умовах реформування професійної (професійно-технічної) освіти інноваційна діяльність набуває особливого значення, а інноваційні процеси розглядаються в трьох основних аспектах: соціально-економічному, психолого-педагогічному й організаційно-управлінському. Інноваційна діяльність передбачає творчий пошук педагогом форм і засобів професійної самореалізації, відкриття нових – оригінальних та оптимальних саме для нього способів професійної діяльності, спрямована на оновлення й вдосконалення освітньої системи, забезпечення її прогресивного розвитку.

**Ключові слова:** професійна освіта, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, інноваційна діяльність, ринок праці, педагогічна інновація.

## THE ROLE OF INNOVATIVE ACTIVITY OF PROFESSIONAL (VOCATIONAL) EDUCATION INSTITUTIONS IN MODERN LABOR MARKET CONDITIONS

*Vasyl Kovalchuk,*

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,  
Head of the Department of Vocational Education and  
Technologies of Agricultural Production,  
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

**Abstract.** In the context of reforming professional (vocational) education, innovation activity is of particular importance, and innovation processes are considered in three main aspects: socio-economic, psychological and pedagogical, organizational and managerial. Innovative activity involves a creative search by teachers for forms and means of professional self-realization, the discovery of new original and optimal for him ways of professional activity, aimed at updating and improving the educational system, ensuring its progressive development.

**Keywords:** vocational education, institution of professional (vocational) education, innovative activity, labor market, pedagogical innovation.

В сучасних умовах розвитку ринку праці актуалізується завдання розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти (далі: П(ПТ)О). Для їх реалізації в Україні створюються й оновлюються нормативні документи з питань професійної освіти, запроваджуються сучасні моделі професійної підготовки, впроваджуються інноваційні технології професійного навчання. В Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року (2019) зазначається на потребі досягнення нової якості

професійної (професійно-технічної) освіти шляхом урахування вимог до актуальних компетентностей майбутнього фахівця при формування змісту освіти, модернізації освітнього середовища, залучення до освітнього процесу роботодавців. Завдання Концепції конкретизуються в Стратегії розвитку професійно-технічної освіти на період до 2023 року (2020).

У Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки (2021) виокремлено проблеми та визначено шляхи та завдання модернізації системи П(ПТ)О. Що сприятиме забезпеченню відповідності професійної освіти потребам ринку праці та зменшить кваліфікаційний розрив.

В умовах реформування П(ПТ)О інноваційна діяльність набуває особливого значення, а інноваційні процеси розглядаються в трьох основних аспектах: соціально-економічному, психолого-педагогічному й організаційно-управлінському.

Перспективи розвитку ринку праці вимагають від випускника закладу П(ПТ)О нових професійних та особистісних якостей, таких як: системне мислення, здатність до усвідомленого аналізу своєї діяльності, самостійних дій в умовах невизначеності, набуття нових знань, творча активність та відповідальність за роботу та ін. Зважаючи на швидкі зміни в навколишньому технологічному і соціальному середовищі, навчати потрібно лише тому, що треба виробництву на даний час та на найближчій перспективі. Це обумовлює необхідність переходу системи П(ПТ)О на реалізацію моделі випереджальної освіти, в основі якої лежить ідея розвитку особистості, розвитку самої системи П(ПТ)О.

Випереджальний розвиток насамперед спрямовує діяльність закладів П(ПТ)О на перспективні потреби економіки та тенденції розвитку виробничої та невиробничої сфер. Це передбачає й нову якість освітньої та професійної підготовки кадрів, формування у здобувачів освіти прагнення та вміння вчитися, розширювати свої знання впродовж життя.

Відповідно, заклади П(ПТ)О мають орієнтуватися не тільки на підготовку фахівців до конкретної професійної діяльності, а й на формування готовності до опанування новими знаннями, багатофункціональними вміннями, що забезпечує професійну мобільність та конкурентоспроможність випускника, що відповідає запитам сучасного та перспективного ринку праці. Це вимагає переорієнтування традиційної діяльності на інноваційну.

Інноваційна діяльність передбачає творчий пошук педагогом форм та засобів професійної самореалізації, відкриття нових - оригінальних та оптимальних саме для нього способів професійної діяльності, спрямована на оновлення й вдосконалення освітньої системи, забезпечення її прогресивного розвитку.

Під педагогічною інновацією ми розуміємо процес створення та впровадження різноманітних за змістом нововведень (у змісті освіти, у методиках, технологіях, формах, методах, прийомах, засобах навчання, в організації освітнього процесу, в управлінні закладом П(ПТ)О), є

відображенням особистісних особливостей педагога, що визначаються характером його самопрояву у професійній діяльності.

На наше переконання інноваційному розвитку закладу П(ПТ)О сприяють:

- діяльність регіональних навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) ПТО щодо реалізації інноваційної політики в системі П(ПТ)О;
- участь у міжнародних, державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програмах в сфері професійної освіти;
- співпраця з роботодавцями та соціальними партнерами;
- проведення дослідно-експериментальної роботи спільно з науковими установами та ЗВО;
- участь в освітянських форумах, виставках тощо;
- участь у конкурсах професійної майстерності;
- створення на базі ЗП(ПТ)О навчально-практичних центрів;
- створення в закладах освіти середовища для професійного розвитку педагогічних працівників;
- впровадження в освітню практику інноваційних педагогічних та виробничих технологій.

Інноваційна діяльність закладів П(ПТ)О сприяє зростанню їхньої конкурентоспроможності, задовольняє потреби ринку праці та особистості у професійній реалізації.

#### **Список використаних джерел:**

Концепція реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року (2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>

Стратегія розвитку професійно-технічної освіти на період до 2023 року (2020). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/kolegiya-ministerstva/2020/12/Proyekt%20Stratehiyi%20rozvytku%20proftekhsivity%20do%202023.pdf>

Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на 2022-2027 роки (2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1619-2021-%D1%80#Text>